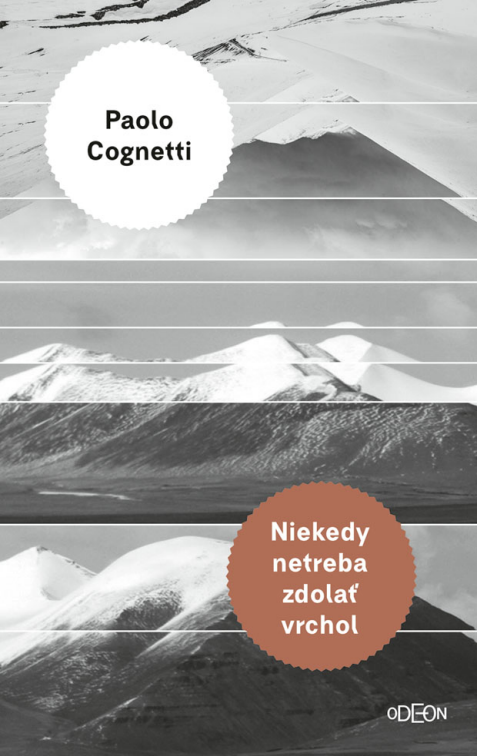

**Paolo
Cognetti**

**Niekedy
netreba
zdolať
vrchol**

ODEON

Paolo Cognetti Niekedy netreba zdolať vrchol

Paolo Cognetti

Niekedy netreba zdolať vrchol

Preložil Stanislav Vallo

ODEON

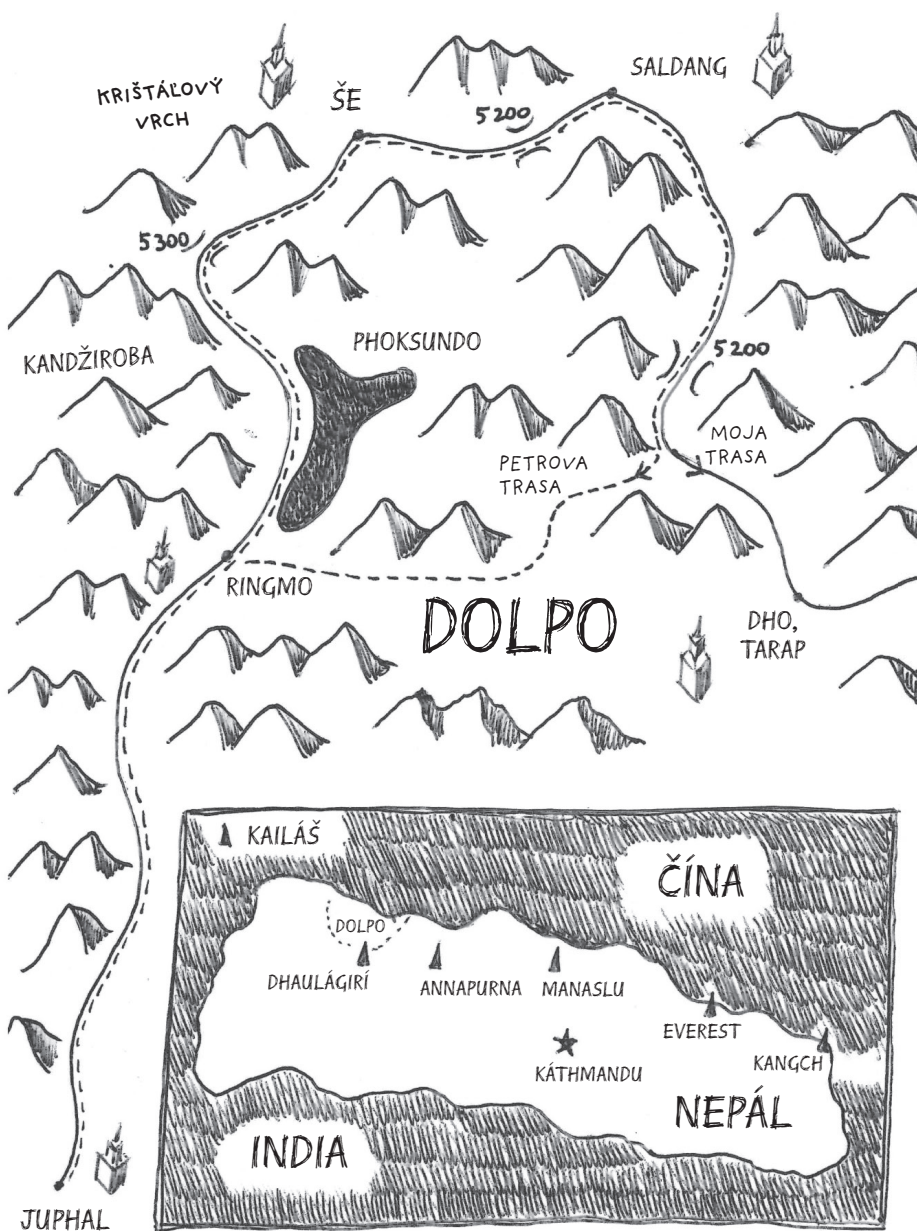
Paolo Cognetti
SENZA MAI ARRIVARE IN CIMA

Copyright © 2018 Einaudi
This edition published in agreement with the Proprietor
through MalaTesta Literary Agency, Milan
Translation © 2019 by Stanislav Vallo
Jacket design © 2019 by Nikola Klímová
Slovak edition © 2019 by IKAR, a.s.

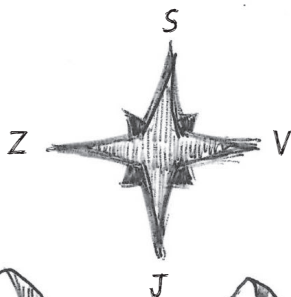
ISBN 978-80-551-6999-6

Dnes by som chcel byť skôr
maliar ako majster slova.
V hmle sa črtajú obrovské
rododendrony s veľkými
machnatými ramenami.

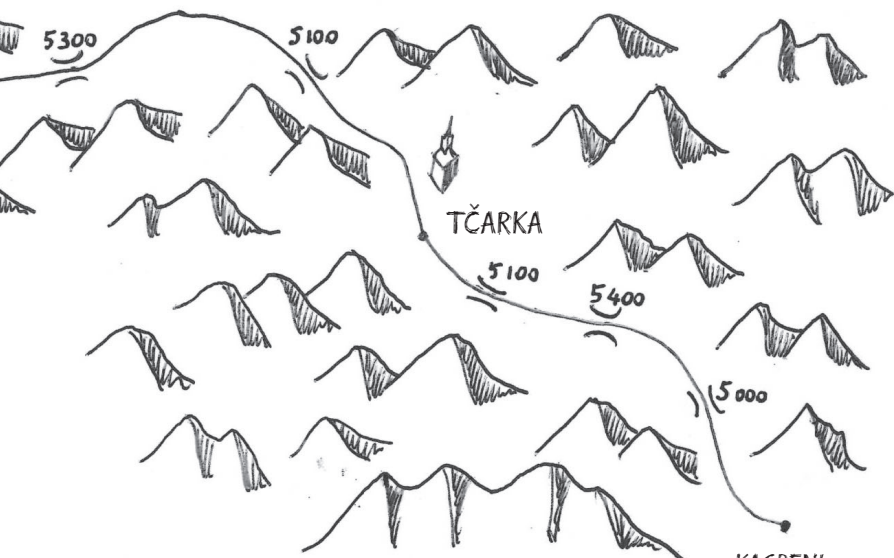
TIZIANO TERZANI: *Predstava osudu*

TIBET

MUSTANG

NEPÁL

DHAULÁGIRÍ

KAGBENI

Na sklonku roku 2017, ktorý bol zároveň 40. rokom môjho života, som sa s niekoľkými priateľmi vybral do Dolpa, čo je náhorná plošina na severovýchode Nepálu. Mali sme tam prekonať horské priechody vo výške nad 5 000 metrov a približne mesiac putovať pozdĺž tibetskej hranice. Tibet zostával métou, ktorú nemožno dosiahnuť, a nebola to otázka hraníc: po tom, ako ho v roku 1959 obsadila čínska armáda, ako ho v šesťdesiatych a sedemdesiatych rokoch zničila Kultúrna revolúcia a napokon po tom, ako ho nezvratne kolonizovala nová, kapitalistická Čína, toto prastaré kráľovstvo mníchov, kupcov a kočovných pastierov jednoducho viac nejestvovalo.

Jestvoval však, aspoň tak mi o tom rozprávali, akýsi malý Tibet v nepálskej zemi, vraj tam prežil akoby zabudnutý dejinami. Aj na mapách Dolpo vyzera ako anomália: tam, kde politický Nepál, ktorý sa normálne rozkladá južne od himalájskeho masívu, túto líniu presahuje a vniká do obrovskej geogra-

fickej oblasti tibetskej náhornej plošiny, jestvuje kraj – vo výške nad 4 000 metrov –, kam nedosiahnu monzúny ani nevedú cesty, najnehostinnejší, najvzdialenejší a najmenej ľudnatý v celom Nepále. Možno tam hore, vravel som si, by som mohol uvidieť Tibet, ktorý už nejestvuje, ktorý už nikto z nás nikdy neuvidí: práve takúto cestu som si zaželel k štyridsiatke, cestu, ktorou by som dal posledné zbohom aj inému stratenému kráľovstvu – mladosti.

Nebol to však jediný dôvod. Ďalším, nemenej dôležitým bola karavána, do ktorej som sa mal začleniť.

Do Himalájí sa človek nemôže vypraviť len tak naverímboha: na to, aby sme prešli stovky kilometrov cez neobývané pohoria, sme nevyhnutne potrebovali ozajstný expedičný oddiel, čiže sprievodcov, nosičov, mulice, každý večer rozložiť tábor a každé ráno ho zasa pobaliť, a, pravdaže, spolupútnikov.

Jeden z tých deviatich, ktorí sa so mnou vydali na cestu, bol Nicola, práve v tom období sa medzi nami rodilo pekné priateľstvo. Spoznali sme sa nedávno, pocítili sme, že máme veľa spoločného a boli sme vo fáze, keď sme jeden druhého objavovali. Obaja sme však verili, že zrodu priateľstva sa netreba nečinne prizerať a čakať, čo bude: treba mu dať pevný základ, budovať ho, prehlbovať a navy-

še, priateľstvo potrebuje pamätihodné skutky pre budúce spomienky. A tak som mu jedného jarného dňa zatelefonoval, porozprával o Dolpe a nakoniec som sa opýtal:

„Tak ako? Ideme tam spolu?“

„Jasné,“ odpovedal. Teraz bola jeseň a ani jeden z nás necúvol.

Ďalším do partie bol Remigio, najdrahší a najkomplikovanejší priateľ, akého som v tom období mal. Za desať rokov priateľstva sa mi ani raz nepodarilo vytiahnuť ho z horskej dediny, kde sa narodil a vyrástol a kam som sa ja prisťahoval. Niežeby som ho chcel stadiaľ vytrhnúť, išlo mi o to, aby som s ním prežil niečo celkom odlišné, na mieste, kde by sme obaja boli cudzinci, aby som s ním zdieľal pocit vzdialenosti od nášho sveta, prieskumnícke vzrušenie. Spracúval som ho celé mesiace, použil som najrozličnejšie presvedčacie techniky, no nedosiahol som nič, okrem pochybností a váhania. Raz v tom bolo boľavé koleno, inokedy chýbali peniaze, dokonca vytiahol nejaké drobné problémy s autom. Nakoniec sa zjavil na letisku vo chvíli, keď som už celkom prestal dúfať.

„Takže ideš?“ opýtal som sa.

„No tak... asi teda áno,“ odvetil a pokrčil plecami.

Vedel som, že v horách človek kráča sám, aj keď

kráča s niekým iným, no bol som rád, že sa budem o samotu deliť s týmito priateľmi.

Vyrazili sme začiatkom októbra, keď sa v Alpách už očakáva prvý sneh, a vystúpili sme v horúcom a zaprášenom Káthmandu, kde sa práve skončilo obdobie monzúnov. Od mojej poslednej návštevy mesto akoby sa ešte väčšmi rozťahalo po širočiznom údolí: boli tam ďalšie periférie, ďalšie skupiny chatrčí, ďalšie prepychové štvrte, túlavé psiská, žobráci, na kosť vycivené kravy uprostred ulice, deti. Z hinduistických a budhistických chrámov na námestí Durbar, poškodených alebo zrovnaných so zemou pri zemetrasení pred dvoma rokmi, zostali ešte hromady ruín a drevené trámy podopierali múry, čo sa nezrútili. Obrovské bilbordy oznamovali, že rekonštrukcii venuje pozornosť čínska vláda. Čína? Čo robí Čína na najvýznamnejšom nepálskom námestí?

Priniesol som si z domu horúčku, čo iba umocňovalo vládnci zmätok, a keď ma akási žena presvedčila, aby som jej pre dieťa kúpil mlieko v prášku, nechal som sa obrať takmer o všetky rupie: bola totiž dohovorovaná s komplicom v obchodíku. V úzkych uličkách mäsiari vystavovali tmavočervené bôčky, krvavé kozie hlavy a pred malými svätyňami na rohoch ulíc zahŕňali kôpky kvetov a ovocia, čo tam nakládli veria-

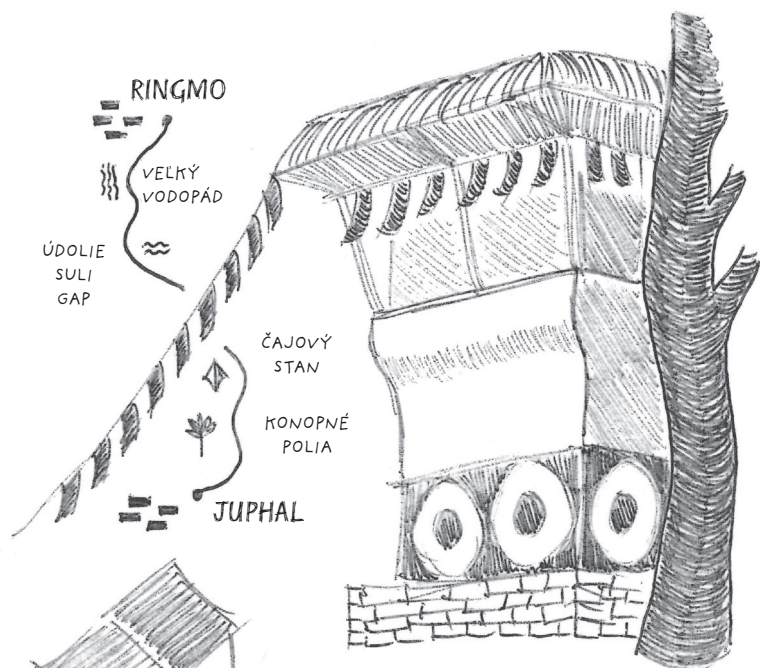
ci. V Thameli, v turistickej štvrti, ktorou sa potulovali skupiny západniarov smerujúcich k Everestu alebo hľadajúcich Káthmandu, aké videli Beatles, sme v jednom z bazárov nakúpili posledné veci potrebné na výpravu, vetrovky, tričká, vibramy, všetko je tam len tak nakopené na pulloch, sú to veci, čo klienti podarujú nosičom, keď ich v obrovských výškach vidia v košeľiach s krátkymi rukávami a vo vietnamkách, a nosiči ich potom popredajú, len čo zídu do údolia. Vliekli sme sa ulicami, všade prach, cudzie ruky, spotené telá, klaksóny, špinavá brečka pri chodníkoch, a predsa bolo v tom meste niečo, čo ma neprestávalo očarúvať.

Najlepšie bary boli na terasách najvyšších poschodí, človek tam mal pocit, akoby sa vzniesol nad všetku biedu a úbohosť ľudstva. Keď sme sa nad pohármi s pivom zhovárali o ceste, vždy sme nakoniec pozreli na sever: z Káthmandu Himaláje nevidieť, údolie uztvárajú len pahorky a mračná, no i tak sme si ich mohli predstaviť a pri tej predstave sme sa zakaždým túžobne zachveli. Pocit, že strácame čas, sa zakrátko, ako sa to už v Nepále stáva, zmenil na pocit, že si musíme zvyknúť na odlišné plynutie času. Len vo chvíli, keď sa s tým človek zmieri, vnára sa do správnej atmosféry výpravy. Jedného rána potom prišli povolenia na vstup do Dolpa a konečne sme mohli vyraziť k horám.

PRVÁ KAPITOLA

POPRI RIEKE

V malom lietadle smerujúcom na sever som si pri pohľade na Himaláje vynárajúce sa z hustých tropických oblakov spomenul na knižku, čo mi raz, keď som ležal s horúčkou, podaroval otec, mohol som mať deväť rokov, možno o čosi menej. Volala sa *Najkrajšie hory a najslávnejšie výstupy*. Na prebale bol Monte Rosa, pre mňa až dovtedy prvý a jedinečný masív. Už som zakúsil skalú aj ľad, v lete, no v zime sa z hôr stávala len vzdialená spomienka, a tak som strávil v posteli dlhé hodiny s tou veľkou knihou s množstvom farebných fotografií a liečil som sa z nádchy aj z nostalgie. Hľadel som na línie Everestu, K2, Nanga Parbatu, čítal som o mužoch, ktorí ich pokorili, naučil som sa všetky názvy aj výšky, všetko s uvzatosťou detí, pre ktoré má učenie spamäti v sebe čosi magické a dáva im ilúziu, že niečo vlastnia. Vtedy som sníval o tom, že sa stanem horolezcom, čítal som Messnera a Bonattiho, ako keby to boli Stevenson a Verne, a Tibet a Nepál boli tajuplné ríše, ostrovy pokladov.

མཉམ་པ་མཉམ་པ་

„ÓM! KLENOT V KVETE LOTOSU! HÚM!“

Po tridsiatich rokoch som ešte vždy vedel rozpoznať tvar Dhaulágirí, najzápadnejšej z nepálskych osemtisícoviek. Lietadielko letelo oveľa nižšie, tesne nad chuchvalcami slnkom ožiarených oblakov, a nechávalo kolos východne od svojej trasy. Pred nami sa vynárali ďalšie tmavé vrcholy, horská reťaz päťtisícoviek. Ako sme dúfali, hmla sa končila na vrcholku tohto múru. Potom som pod vrtuľami začal rozoznávať ostré horské hrebene, hlboké úžľabiny valiace sa nadol, do ranných tieňov, kanály, ktoré v období dažďov vyhlúbili zosuvy a lavíny. Pozrel som na Remigia nalepeného tvárou na okrúhle okienko a pomyslel som si, že určite viem, čo hľadá: krajinu, v ktorej by vedel čítať, písmo, ktoré by poznal.

Odvtedy, ako som odišiel žiť do hôr, začali ma väčšmi ako vrcholy zaujímať údolia a väčšmi ako horolezci ma priťahovali vrchári. Rád som si predstavoval, že jestvuje jediné veľké spoločenstvo ľudí žijúcich vo vysokých končinách tohto sveta, ale aj to bola len romantická predstava: v Alpách sme už boli občanmi obrovského európskeho veľkomesta alebo jeho lesnatej periférie. Ako občania sme bývali, pracovali, premiestňovali sa, udržiavali spoločenské styky. Jestvujú ešte vôbec vrchári? pýtal som sa. Sú ešte vôbec niekde autentické hory uchránené pred kolonializmom mesta, ozajstné v samej svojej